

YUQORI MOLYARLAR OLINGANDAN KEYIN GAYMOR BO'SHLIG'I PERFORATSIYASINI YOPISH

Mansurov Abduhoshim Abduvaliyevich

Andijon davlat tibbiyot instituti
jarrohlik stomatologiya kafedrasini assistenti.

Annotatsiya: Yuqori molyar tishlarini olib tashlash natijasida gaymor bo'shlig'ining perforatsiyasi yuzaga kelishi mumkin. Bu asorat sinusit, infeksiya va boshqa muammolyarga olib kelishi ehtimoli bor. Ushbu maqolada perforatsiyaning sabablari, davolash usullari va profilaktika choralari ko'rib chiqiladi. Konservativ va jarrohlik davolash usullari tahlil qilinib, optimal tiklanish strategiyalari taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: gaymor bo'shlig'i, perforatsiya, yuqori molyarlar, tish ekstraksiyasi, jarrohlik, sinusit, stomatologiya.

Yuqori jag' molyar tishlarining anatomik joylashuvi ularning gaymor bo'shlig'iga yaqin bo'lishiga sabab bo'ladi. Shu bois, ushbu tishlarni olib tashlash jarayonida gaymor bo'shlig'ining perforatsiyasi tez-tez uchraydigan asoratlardan biridir. Bu holat sinusit, infeksiya, og'riq va boshqa muammolyarga olib kelishi mumkin. Perforatsiyani o'z vaqtida aniqlash va to'g'ri davolash muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada gaymor bo'shlig'i perforatsiyasining sabablari, diagnostikasi, davolash usullari va profilaktika choralariga batafsil to'xtalib o'tamiz.

Molyarlar inson tishining qattiq ishlovchilaridir. Molyar yoki molyar tishlar deb ataladigan bo'lsak, ular og'iz orqasida joylashgan tekis tishlar. Ular hajmi va shakli bilan farq qilishi mumkin, lekin og'izdagi eng katta tishlar. Molyarlar yumaloq bo'lib, ozuqa moddalarini osonlik bilan yutib yuborishga ishlatiladi. Kichkina va o'tkir old tishlari ovqatlanish va yirtib tashlash uchun ishlatiladi. Molyarlar chaynash, silliqlash va yopishdan katta miqdorda kuchni saqlab turish uchun mo'ljallangan va har bir molyar ikki-to'rtta ildiz bilan jag' suyagiga bog'lanadi.

Gaymor bo'shlig'i - burunning qo'shimcha bo'shlig'i; yuqori jag' suyagining tanasida joylashgan. Ingliz anatomi N. Gaymor aniqlagan. Hozir bu bo'shliq tepa jag'

kovagi nomi bilan ataladi. Gaymor bo'shlig'i turli shakl va hajmda bo'lib, tepadan yonoq suyagi, tashqaridan tepa jag' suyak tanasining yuz plastinkasi, pastdan qattiq (suyak) tanglay bilan chegaralangan. Ichki qismida joylashgan turli shakldagi teshik burun bo'shlig'iga ochiladi. Gaymor bo'shlig'ining devorlari qon tomirlarga boy shilliq qavat bilan qoplangan bo'lib, burun bo'shlig'iga kirgan havoni ilitib, namlab, chang tozalashda qatnashadi. Chaqaloq va yosh bolalarda aymor bo'shlig'i va uning shilliq qavati unchalik rivojlanmagan, hajmi kichik bo'lgani uchun sovuq havoda tez shamollab, yallig'lanishi mumkin.

Gaymor bo'shlig'i perforatsiyasining yuzaga kelishiga quyidagi omillar sabab bo'lishi mumkin:

- Anatomik xususiyatlar: Ba'zi bemorlarda gaymor bo'shlig'i yuqori molyarlarga juda yaqin joylashgan bo'ladi, bu esa tishlarni olib tashlashda sinusning shikastlanish ehtimolini oshiradi.
- Tish ildizlarining sinusga yaqinligi: Ba'zan yuqori molyarlarning ildizlari gaymor bo'shlig'i ichiga kirib boradi, bu esa tish olib tashlanganda perforatsiya xavfini oshiradi.
- Ekstraksiya jarayonida qo'pol harakatlar: Tajribasiz yoki noto'g'ri bajarilgan tish chiqarish usullari sinus devorini shikastlashi mumkin.
- Suyak rezorbsiyasi: Yoshi katta bemorlarda suyak to'qimasining rezorbsiyasi tufayli sinus va tishlar orasidagi masofa kamayadi, bu esa perforatsiya ehtimolini oshiradi.

Gaymor bo'shlig'ining perforatsiyasi odatda klinik tekshiruv va rentgen yoki kompyuter tomografiyasi yordamida aniqlanadi. Asosiy belgilari quyidagilardan iborat:

- Tish olib tashlangandan keyin burun orqali havo o'tishi (burundan puflashda shovqin paydo bo'lishi).
- Burundan qon yoki suyuqlik chiqishi.
- Bemorning burun orqali suv o'tishi yoki yoqimsiz hid sezishi.

Perforatsiyaning o'lchamiga va bemorning umumiy holatiga qarab, turli davolash usullari qo'llaniladi:

1. Konservativ davolash. Agar perforatsiya kichik bo'lsa (2 mm dan kam), organizm uni o'zi tiklashi mumkin. Bu holatda bemorlarga quyidagi tavsiyalar beriladi:

- Burun orqali puflamaslik.
- Antiseptik eritmalar bilan og'izni chayish.
- Yallig'lanishga qarshi va og'riq qoldiruvchi preparatlar qabul qilish.
- Burun tomchilaridan foydalanish orqali burun shilliq qavatining shishishini kamaytirish.

2. Jarrohlik usullari. Agar perforatsiya katta bo'lsa yoki o'z-o'zidan bitmasa, jarrohlik yo'li bilan muolaja talab etiladi. Asosiy usullar quyidagilardan iborat:

- Birlamchi yopish: Perforatsiya aniqlangan zahoti tikish orqali yopiladi.
- Lambli flap usuli: Yon tishlar sohasidan yoki tanglay shilliq qavatidan flap (bo'lak) olib, perforatsiya ustiga joylashtiriladi.
- Sun'iy implantlar: Kollagen yoki boshqa biomateriallar yordamida perforatsiya yopiladi.
- Biching qoplamalari: Agar perforatsiya juda katta bo'lsa, plastik jarrohlik usullari qo'llaniladi.

Gaymor bo'shlig'i perforatsiyasining oldini olish uchun stomatologlar va jarrohlar quyidagi choralarga rioya qilishlari kerak:

- Operatsiyadan oldin rentgen yoki KT tekshiruvini o'tkazish: Tish va sinus orasidagi masofani baholash.
- Ekstraksiya texnikasiga e'tibor berish: Tish ildizlarining sinusga ta'sir qilishining oldini olish uchun ehtiyotkorlik bilan chiqarish.

•Bemorlarga tushuntirish ishlari olib borish: Tish chiqarilgandan keyin burun orqali puflamaslik, maxsus parvarish choralariga rioya qilish kabi muhim tavsiyalar berish.

Aholining qariyb 15 foizini tashkil etadigan ba'zi odamlar uchun, muammolarsiz kelib, aql tishlari olib tashlanishi kerak emas. Hatto bunday hollarda ham jarrohlikning asoratlari va salomatlikning yana ko'p vaqtlari bo'lishi mumkin bo'lgan muammolarni bartaraf etish uchun donolik tishlarini olib tashlash tavsiya etiladi.

Molyar karies - tish emalining kislotalar ta'sirida shikastlanishi natijasida yuzaga keladigan bo'shliqlar. Bu holat bakteriyalar og'izda to'planib, shakarli yoki kraxmalli ovqatlarni iste'mol qilganda paydo bo'ladi. Molyar tishlar tish salomatligi uchun muhim bo'lganligi sababli, bunday bo'shliqlarni davolash muhimdir. Davolash usullari plomba, toj yoki tish chiqarishni o'z ichiga olishi mumkin. Bundan tashqari, molyar kariesning oldini olish uchun tishlarni muntazam ravishda cho'tkalash, tish iplarini tozalash va muntazam ravishda tish shifokoriga tashrif buyurish ham muhimdir.¹

Xulosa qilib aytganda, Gaymor bo'shlig'ining perforatsiyasi yuqori molyarlar olib tashlangandan keyin uchrashi mumkin bo'lgan jiddiy asoratlardan biridir. Uni o'z vaqtida aniqlash va samarali davolash muhim ahamiyatga ega. Kichik perforatsiyalar konservativ usullar bilan davolansa, kattaroqlari jarrohlik aralashuvini talab etadi. Zamonaviy davolash usullari yordamida bemorlarning sog'lig'ini tiklash va kelajakdagi asoratlarning oldini olish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. X.P. Komilov. „Terapevtik stomatologiya. Og'iz bo'shlig'i shilliq pardasi kasalliklari“ – Toshkent: „Yangi asr avlodi“, 2005-y.
2. S.H. Yusupov. „Tish jarrohligi stomatologiyasi va yuz-jag' travmatologiyasi“ – Toshkent: „ILM ZIYO“, 2005-y.
3. Е.Б. Баровский. „Терапевтическая стоматология“ – Москва: „Медицина“, 2002 г.

¹ Е.Б. Баровский. «Терапевтическая стоматология» – Москва: «Медицина», 2002 г.